No. 952.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ 6,00; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 6 JUNIJ.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 5 Junij.

De openbare beraadslaging over het ontwerp van wet tot regeling van het kiesregt en de benoeming van leden der beide Kamers is gisteren aangevangen. Wij vreezen dat zij langdurig zijn zal, als ten minste, volgens de *routine*, ten onzent ten naastenbij tot wet gemaakt, ieder lid der Kamer zich verpligt mogt achten rekening te komen geven van zijne uit te brengen stem. Wij hebben goede reden om er zeer op te staan, dat in de kamer nooit eenige discussie gesmoord worde. Maar als wij willen vermijden, dat de meerderheid niet den mond sluite aan de minderheid, dan behoorden de leden van alle fractiën der Kamer het gezond verstand te gebruiken, dat zij niet één voor één, van den eersten tot den laatsten, voor den president en de snelschrijvers défileerden met redevoeringen, die door hunne voorgangers in de spreekbeurt reeds herhaalde malen in andere woorden zijn voorgelezen of gedeclameerd. Als verschillende leden der Kamer eene kwestie van alle zijden hebben beoordeeld of veroordeeld, nadat de zaak reeds in de sectiën en in het verslag, en tot zelfs in de pers geheel was uitgeput; dan vragen wij, waartoe dient het, dat nog een aantal sprekers processie's-gewijze elkander opvolgen, om tot verveling van de Kamer, het publiek twintig en dertig malen te komen herhalen wat anderen reeds hebben gezegd? — Onze lezers vergeven het ons, dat wij zoo dikwerf de beoordeeling der openbare discussiën met deze aanmerking aanvangen; wij doen het in de hoop, dat men toch eenmaal begrijpen zal, dat al die nuttelooze voorlezingen geen ander gevolg hebben, dan dat zij den twijfel kunnen doen ontstaan, of de zoo groote spreekzucht in de Kamer niet aanduidt een gebrek aan gezond oordeel. Wij belijden intusschen gaarne, dat in de laatste jaren de parlomanie een weinig minder is geworden; maar vreezen dat de kieswet ons een' nieuwen aanval van praatkoorts mogt aanbrengen.

De eerste spreker was de heer Schiffer. Met genoegen zien wij, dat dit lid der Kamer zich met warmte bij ons aansluit om tegen de distrikts verdeeling te protesteren. De heer Schiffer ziet daarin drieërlei bezwaar; miskenning der provinciale grenzen, verdrukking der minderheid door de vereeniging van twee en meer kiesdistrikten, en gebrek aan regtvaardigheid. Hij wil namelijk *alle* belangen, godsdienstige zoowel als staatkundige, vertegenwoordigd zien; en wenscht daarom dat aan Katholijken niet de gelegenheid worde ontnomen, om in de Tweede Kamer zitting te nemen. Te regt merkt hij aan, dat zulks leiden zal tot verdraagzaamheid en verbroedering; terwijl het tegenwoordige onbillijke voorstel van indeeling voeren zal tot verwijdering. Wij danken den heer Schiffer voor deze loyale taal, die onze regtmatige klagt over miskenning huldigt en ons alzoo overtuigt, dat zij niet geheel en al in den wind is geworpen, dewijl zij in de Kamer bij den eersten spreker zulk een warmen verdediger heeft gevonden.

De heer van Hall wenscht de kies-wetten spoedig tot stand te zien gebragt, opdat nieuwe Kamers volgens de nieuwe beginselen mogen worden gevormd. Hij is van die noodzakelijkheid zoo zeer overtuigd, dat, mogt het ministerie niet besluiten, om na de aanneming dier kieswet de Kamers te ontbinden, hij zijne demissie zal nemen, om zijne kiezers de gelegenheid te geven van hunne meening te doen kennen. Hij zal ten dien einde over ondergeschikte punten heenstappen; omdat al de bezwaren, die hij heeft tegen de wet niet opwegen tegen het bezwaar van verlenging van den provisionelen toestand, waarin wij verkeeren. Hij zal echter gaarne alle gelegenheden aangrijpen, om mede te werken tot al zulke amendementen, die de indeeling der kiesdistrikten kunnen verbeteren.

De heer van Randwijk bestrijdt het ontwerp, en zal het afstemmen, omdat hij in de miskenning van door hem gehuldigde beginselen een gevaar ziet, grooter dan de voortduur van den provisioneelen toestand. Hij komt alzoo regtstreeks in strijd met den vorigen spreker. Wij kunnen dit verschil van opvatting alleen daaraan toeschrijven, dat de heer van Randwijck in zijne beschouwingen niet van overdrijving is vrij te pleiten.

De heer Groen van Prinsterer heeft zich insgelijks tegen dit ontwerp van wet verklaard; hij acht het gevaarlijk het provincialisme, gelijk het nog bestaat, en veel goeds bezat tot behoud van voorouderlijke zeden en vaderlandsche belangen, aan te tasten. Hij protesteert daartegen uit al zijn kracht, ofschoon hij weet, dat zijn protest geen ingang zal vind'n bij de meerderheid. Het tweede bezwaar dat hem tegen de wet doet stemmen is in den census gelegen, die hem veel te laag voorkomt. Tot bewijs zijner meening wijst hij op de geschiedenis onzer grondwets-herziening en op de gebeurtenissen der twee laatste jaren buitenslands. Naar het ons voorkomt mist de welsprekende ontwikkeling van den heer Groen haar doel, omdat zij de kwestie niet aantast, maar zich eerder bezijden dezelve plaatst. Eene bewijsvoering, die buiten de zaak gaat, die zij voor heeft te bestrijden, kan wel aanleiding geven tot talentvolle perioden, maar is niet geschikt, om iemand te overtuigen.

Nadat de heer Hengst verklaard heeft de wet te zullen aannemen, wordt de zitting tot morgen verdaagd.

Wij vernemen met genoegen, dat de heer van Nispen van Sevenaar zijne nota, bij het verslag gevoegd, ten einde eene verbetering te brengen in de indeeling der kiesdistrikten, heeft vervormd tot een amendement. Wij hopen, dat de Kamer daarvan eenige meerdere notitie nemen zal, dan het gouvernement gedaan heeft, dat met nietsbeduidende voorwendsels dat voorstel op zijde heeft geschoven.

Wij lezen in de *Publiciste* het volgende artikel, hetgeen wij dezer dagen wel behartigingswaardig achten:

»In sommige gevallen, bij voorbeeld ter gelegenheid eener belangrijke wet, als die welke deze week de Kamer zal bezig houden, is het doelmatig de aandacht wederom te vestigen op sommige beginselen, die tot deze wet niet schijnen te behooren, alhoewel zij in den geest des wetgevers deszelfs grondslag hebben uitgemaakt; zoo deelt de wetgever, als hij zijn denkbeeld in de wet overgiet, haar zijnen geest mede; dienvolgens is het de geest van de wet, welke men poogt te ontdekken, en dit wordt eene moeijelijke studie, wanneer de staatkunde het zich ten doel heeft gesteld, om hare gangen geheim te houden.

»Hoe dit ook zij, wij beweren dat het onmogelijk is eene kieswet te bedenken, afgezonderd van elk idee van centralisatie of decentralisatie.

»Wij willen deze kwestie niet mengen in het naauwkeurig onderzoek, dat wij van de kieswet gemaakt hebben; wij behandelen haar geheel afzonderlijk. Een ieder zal de toepassingen maken, welke hij verkiest.

»De kwestie der centralisatie is overal te beschouwen in hare resultaten; want het valt niet te betwijfelen dat zij op haar zelve kan beschouwd worden als eene kracht voor hem, die al de centraliserende leiddraden van eenig gouvernement in handen heeft. Doch zij is dikwijls niets anders dan eene brutale kracht. De groote centraliseerder gelijkt op den machinist; hij wil de maatschappij leiden gelijk de machinist zijn locomotief.

»In den tegenwoordigen tijd vindt men nergens meer bereidvaardigheid om te willen centraliseren dan bij de socialistische hoofden; zij ten minste pogen hun oogmerk niet te bewimpelen. Zij bezitten de opregtheid der brutale kracht. Niet een onder hen of hij verlaagt in zijne ingebeelde maatschappij zijns gelijken tot een bloot raderwerk; hartstogten en lusten, vreugden en smarten, arbeid van 't ligchaam en van den geest, alles hakt, buigt en schakelt hij naar zijn lust, en in de almogendheid van zijne droomen komt hij tot resultaten, die hier op het ondermaansche de voorzieningen der goddelijke wijsheid ver vooruitloopen. Het algemeen doel, dat de onderscheidene hoofden van het socialismus zich voorstellen, is: het menschdom, veranderd in een kunstpop, met zooveel ledematen als er menschen zijn. Zoodra er, onverschillig door welke spleet, de geringste vrije wil, zelfs maar de schaduw van een onafhankelijken wil in het wonderbaarste van hunne luchtkasteelen doordrong, zou aanstonds het zwakke gebouw in puin vallen. Zal het staande blijven dan moeten op alle verdiepingen de verstandige werklust, de toewijding aan het geluk van allen en de volstrektste zelfverloochening even natuurlijk en even onmisbaar uitbotten als de appels op den appelboom. Het zou echter nog niet voldoende zijn als men het menschdom veranderd had in een onmetelijk werktuig, zoo er geen middel bestond om er eene voortdurende beweging aan te geven, en deze ieder oogenblik en tot in de kleinste bijzonderheden te regelen. De Staat, zoo als eene buitensporige centralisatie ons dien gemaakt heeft, is de groote drijfveer, dien de socialisten te vergeefs zouden beproefd hebben te vormen, indien vroegere gouvernementen dezelve niet vooraf voor hen hadden voorbereid. Daarom had Proudhon gelijk toen hij zeide dat bijv. in Frankrijk, de *fatsoenlijke* burgerij van Thiers met hardnekkige inspanning aan de komst van het socialismus had gearbeid. Zoo komt men er toe om veel meer, dan de zorg voor de nationale eenheid vereischt, de geheele werkkracht van een land zaam te vatten in handen van den Staat, dat is van de ministers en van de *chefs de bureau*.

»Op grond van dat beginsel heeft men verklaard dat de kinderen behooren aan den Staat alvorens aan hunne ouders te behooren; een wonder-beginsel, waarvan men zich thans in Belgie wil bedienen om het getimmerte van een universiteits-monopolie op te trekken. Immers zoo hangt in die centralisatie alles aan malkaar, en nu beschouwen wij haar nog slechts alleen in hare uiterste resultaten.

»Maar wat hier goed is op te merken, dat is dat de ingrijping der centralisatie van den eenen kant op de plaatselijke belangen, van den anderen op de heiligste ouderlijke regten, geenszins het feit is van hen, die wij de dweepende centraliseerders noemen; dat is van de socialisten. Anderen voor hen, en die geene socialisten waren, hadden het beginsel gesteld; de laatsten trekken er slechts de gevolgen uit.

»Wij behoeven er verder niets van te zeggen, om al de andere gevolgtrekkingen te doen zien, die van lieverlede tot heilloоze resultaten leiden in een stelsel van centralisatie, dat sommige lieden kan verblinden, omdat zij daarin wel iets van de grootheid zelve van Lodewijk XIV zien; maar zij zouden zich grootelijks bedriegen indien zij denken, dat het een middel is om een krachtig en vermogend gouvernement te maken. Wil men Richelieu of Lodewijk XIV spelen, dan kan men het anders aanleggen. Het middel van centralisatie is versleten; het heeft kunnen dienen om eenige magt op te rigten, maar het kan er geene handhaven. Overigens hebben wij reeds vroeger aangetoond dat het stelsel van centralisatie de zwakheid van eene regering verraadt. De geschiedenis bewijst het.

Wij lezen in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* het volgende aan dat blad ter plaatsing ingezonden adres:

»*Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.*

»Geven eerbiedig te kennen de ondergeteekenden, allen ingezetenen der gemeente . . . . . ., provincie Noord-Brabant:

»dat zij met bevreemding uit de wetsvoordragt, houdende regeling van de zamenstelling en de magt der provinciale staten, hebben ontwaard, dat volgens die voordragt door de steden in de provincie Noord-Brabant zouden worden gekozen niet minder dan zes en dertig leden der staten, terwijl het geheele platte land, thans nog verdeeld in veertien districten, slechts acht en twintig leden ter vergadering van de staten der provincie zoude afzenden;

»dat, wel is waar, de verdeeling der provincie in kiesdistrikten nader moet geschieden, en de hiervoren aangehaalde verdeeling van het aantal leden tusschen de steden en het platte land slechts een overgangsmaatregel is, waarvan volkomenheid vorderen, een te strenge eisch zoude kunnen genoemd worden; doch dat, zulks niet wegneemt, dat ook bij dezen maatregel van overgang reeds eene meer billijke verdeeling had kunnen in acht genomen worden;

»dat de ondergeteekenden erkennen, dat de verdeeling in kiesdistricten bij deze wet niet tot stand gebragt kan worden, en dat men dus voorloopig wel genoodzaakt is, toevlugt te nemen tot de bestaande indeeling

van steden- en plattelandsdistricten; maar dat daaruit geenszins volgt, dat aan de steden een zoo groot overwigt in de keuze van leden der provinciale staten moet worden toegekend.

»dat toch, ten gevolge der grondwets-herziening van 1848, de standen zijn opgeheven, en de bewoners des platten lands op gelijken voet zijn gesteld met die der steden;

»dat dus de hoedanigheid van stad aan hare bewoners geen regt geeft om grooter aandeel in de kiezing te hebben, dan de bewoners van andere gemeenten;

»dat het alzoo onverklaarbaar schijnt, dat men aan de bewoners der steden de keus heeft opgedragen van de groote meerderheid der staten;

»dat toch die bewoners, hetzij men aanneme, dat alleen de bevolking de maatstaf zijn moet voor het getal leden door ieder kiesdistrikt af te zenden, hetzij men tevens in aanmerking wil doen komen het getal kiezers in ieder distrikt wonende, geen aanspraak kunnen maken op de benoeming van zes en dertig leden der provinciale vertegenwoordiging;

»dat de bevolking der steden, met inbegrip van de aldaar garnizoen houdende militairen, 76,000 zielen niet te boven gaat; terwijl, daarentegen, het platte land bijne 320,000 zielen telt; zoodat de bevolking der steden nog geene vijfde gedeelte van de geheele bevolking der provincie uitmaakt;

»dat de ondergeteekenden buiten de mogelijkheid zijn, het getal der kiezers te begrooten, wonende in de steden, en dat der kiezers wonende ten platte lande; doch dat zij durven vooruitstellen, dat het uit de nader in te komen officieele verslagen blijken zal, dat die verhouding insgelijks geheel zal zijn in het voordeel van het platte land;

»dat zij, ondergeteekenden, alzoo met genoegen hebben gezien uit het verslag der Tweede Kamer, dat eenige leden dier Kamer, de verongelijking gevoelende het platte land aangedaan, den wensch hebben te kennen gegeven, dat men, latende aan de steden het regt om zooveel vertegenwoordigers te kiezen, als door hen tot heden is geschied, elk der veertien plattelands distrikten drie leden ter vergadering zoude doen afzenden; ten gevolge waarvan, van de vier-en-zestig leden, twee-en-veertig zouden benoemd worden door het platte land, en twee-en-twintig door de steden, die daardoor de keuze van een lid meer zouden verkrijgen, welk lid men ter benoeming van een der groote steden der provincie kon toewijzen;

»dat zoodanige verdeeling veel meer in overeenstemming zijn zoude met de verhouding tusschen de steden en het platte land, en geenszins de regten zoude krenken van de bewoners der steden, welke nog altijd, naar evenredigheid harer bevolking, een zeer groot aandeel in de benoeming der provinciale vertegenwoordiging zouden blijven behouden;

»dat de ondergeteekenden, om het onredelijke der door de regering voorgestelde verdeeling te doen uitkomen, slechts behoeven op te merken, dat de onbeduidende steedjes, zoo als Grave, Heusden, Geertruidenberg en de Willemstad, waarvan het meest bevolkte naauwelijks 2,500, en het minst bevolkte 1,709 inwoners telt, de keuze zouden hebben van even veel leden, als plattelands distrikten, die eene bevolking bezitten van nagenoeg 20,000 zielen, en waarin rijke gemeenten gelegen zijn, sommige niet minder dan door 6,000 zielen bewoond;

»dat zij, ondergeteekenden, dus verklaren zich geheel te vereenigen met het hiervoren omschreven voorstel, in het verslag der Kamer breeder vermeld;

»weshalve zij eerbiedig verzoeken, dat de Tweede Kamer der Staten-Generaal de wetsvoordragt zoo als zij daar ligt, met betrekking tot dit onderwerp, niet zal aannemen, tenzij daarin die wijzigingen zullen gebragt zijn, waarop hiervorens door de ondergeteekenden is aangedrongen; bijzonder daartoe strekkende, dat het getal leden, door het platte land te benoemen, in plaats van op acht-en-twintig, op minstens twee en-veertig zal worden vastgesteld."

Gelijk men uit de jongste bulletins wegens den toestand van Z. K. H. Prins Maurits der Nederlanden, en de loopende geruchten maar al te veel reden had op te maken, was die toestand derwijze verslimmerd, dat de jeugdige telg van het koninklijk paar gister namiddag ten 5¼ ure aan de ziekte, die hem overvallen is, is bezweken. Slechts bijkans zeven jaren mogten de vorstelijke ouders zich in het bezit van hem verblijden. Dit verlies zal gewis diepe deelneming verwekken; mogen HH. MM. in de eerste plaats troost in de godsdienst vinden en het koninklijk Huis lange voor verdere rampen behoed blijven.

Z. K. H. Prins Willem Frederik Maurits Alexander Hendrik Karel was geboren den 15 September 1843.

Men verzekert, dat er in eene dezer dagen te Leiden gehouden vergadering besloten is, om in geval van onverhoopt overlijden van den jeugdigen Prins, dat zich thans heeft verwezenlijkt, den optogt en de feesten der heeren studenten uit te stellen tot de maand September. Ook zou de Raad der Koninkl. Nederl. Yachtclub te Rotterdam, uit hoofde van het treurig overlijden van Z. K. H. Prins Mauritz der Nederlanden, besloten hebben dat de *wedstrijd*, welke op aanstaanden Zaturdag den 8 dezer aldaar zoude plaats vinden, niet zal gehouden worden en dien tot op een nader te bepalen tijd uit te stellen.

Men leest in het *Noord-Hollandsche Weekblad* in een berigt uit Hoorn, dat een arbeider, die aan eene zware rhum. ziekte souffreerde, en onbekwaam voor zijn werk geworden was, een van de tegenwoordig zoo veel besproken Goldberger's kettingen van zijn patroon ten geschenke ontving, die hij echter spottende ter zijde legde, zeggende: dat hij niet bijgeloovig was; toen zijn heer dit vernam en hem met ontslag uit de dienst dreigde als hij dit middel tot herstel niet wilde beproeven, heeft hij gehoorzaamd en was in weinige dagen geheel hersteld. Een kostbaar geschenk voorwaar, hoe gering dan ook in schijn.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Dingsdag, 3 Junij.

De discussien over de kieswet zijn heden aangevangen en wel over de algemeene strekkingen.

De heer *Schiffer* was de eerste spreker. Hij behandelde drie punten: 1°. de districts-verdeeling; 2°. den census, 3°. den rooster van aftreding. Hij ontwikkelt zeer breedvoerig, dat de geest der Grondwet geene *Rijks*-indeeling, zoo als is voorgedragen, toelaat, maar eene indeeling van de provincien in distrikten van 45,000 zielen. Hij bestrijdt op verschillende gronden het voorgedragen systeem, dat alle minderheden en specialiteiten den bodem inslaat. Hij wil een billijk aandeel in de vertegenwoordiging geven voor *alle* belangen, in het staatkundige zoowel als in het godsdienstige. Hij wil een evenredig aantal Katholijke en Israëlietische Staatsburgers in de Tweede Kamer hebben. Dat zal tot verdraagzaamheid en verbroedering leiden, terwijl het tegenwoordige voorstel tot onbillijkheid en daaruit voortvloeijende verwijdering tusschen de deelen der bevolking zal leiden. Buitendien is men in het eigen systeem van groote distrikten niet consequent gebleven, want er bestaan afwijkingen zoowel door de opneming in het ontwerp van distrikten van minder dan 90,000 en van distrikten van veel meer. — Wat den census betreft, stelt Spr. een classificatie voor tusschen het maximum en minimum en wil die klassen verdeelen overeenkomstig de plaatselijke gesteldheid. Hij zal dan ook een amendement op de verdeeling der distrikten voorstellen, en van de al- of niet-aanneming daarvan zijne goed- of afkeurende stem doen afhangen. Omtrent het lot van het ontwerp, zeide hij, dat hij daarop niet wil vooruitloopen, maar dat hij het er voor houdt, dat, wanneer het vorig ministerie *deze* wet had aangeboden, dezelve zou zijn verworpen, en als *dit* ministerie het ontwerp van het vorig had voorgesteld, het zou zijn aangenomen.

De heer *van Hall* herinnert, dat er nu ruim achttien maanden zijn verloopen sedert de herziening der Grondwet. Daarbij zijn aangenomen nieuwe beginselen voor de keuze der volksvertegenwoordiging die bij de wet in werking moeten worden gebragt; nog is zoodanige wet niet tot stand gebragt; zoowel de eer als het dringend belang van het vaderland vorderen, dat aan dien stand van zaken een einde kome. Deze Kamer zit nog al dien tijd krachtens het voorloopig kiesreglement, zonder dat op die benoeming invloed hebben gehad een aantal Nederlanders, die, of allen of althans voor een groot gedeelte, naarmate de denkbeelden over het bedrag van den census uiteenloopen, volgens aller meening, naar aanleiding der aangenomen beginselen, kiezers behooren te zijn. Hij gelooft dan ook dat na de tot standbrenging der kies- en provinciale wetten ook deze Kamer zal worden ontbonden. Wat de regering daaromtrent zal willen doen is nog onbekend en moet geëerbiedigd worden, doch ieder is vrij om voor zich zelven te beslissen, en hij voor zich aarzelt niet hier openlijk te verklaren, dat bij het tot stand komen eener nieuwe kieswet, hij het van zijnen pligt rekent, om, ook dan wanneer deze Kamer door den Koning niet ontbonden wordt, zijn ontslag te nemen, om den kiezers de gelegenheid te geven tot het uitbrengen eener nieuwe of andere keuze. Hij zal zijn mandaat als geëindigd beschouwen, zoodra aan de nieuwe wettige lastgevers de gelegenheid zal kunnen worden gegeven van hunnen wil te doen blijken. Ook de regeling van de provinciale besturen vordert de vaststelling der kieswet, ofschoon dit belang niet tot het maken van overmatigen spoed behoefde te dringen, daar er eene transitoire wet tot verandering van het tijdstip der provinciale vergaderingen van 1850 had kunnen worden gemaakt Alles moet dus de Kamer bewegen om eene kieswet tot stand te brengen. Het zijn althans deze consideratien, waarbij nog andere te voegen zouden zijn, die hem zullen bewegen om daartoe met geheel zijn hart mede te werken.

Over ondergeschikte punten zal hij dan ook gaarne heenstappen, zoo ook over de denkbeelden in zijn vroegere Nota omtrent den grondslag van den census ontwikkeld; niet gemakkelijk zou hij echter er over heenstappen zoo er in deze wet iets was dat voor de rust en de orde in de toekomst stellig gevaarlijk kon zijn. Zoo ver zou zijne bereidwilligheid niet mogen gaan Spr onderzoekt alsnu de vraag of de census ook te laag is? de slotsom van eigen onderzoek en van raadpleging met deskundigen is, dat hij nopens dit punt een gunstigen indruk heeft overgehouden, zoodat hij meent dat de proef genomen kan worden, want eene proef zal het altijd zijn; het zal altijd zijn eene rekening van probabiliteiten, maar de kans staat gunstig omdat het nadeel van een te lagen census in enkele localiteiten overwogen wordt door het oneindig grooter nadeel om de vaststelling der kieswet daarom uit te stellen. Overdrijving alleen kan van zwakheid beschuldigen hem die, in een gegeven toestand tusschen twee kwaden zich aan het onzekere nog niet waarschijnlijk gevaar bloot stelt om een zeker en erkend kwaad — de voortduring van den bestaanden ziekelijken en onzekeren toestand — te vermijden. Indien dus geene consideratien voortgebragt omtrent den *gemeen'e census* hem terugbrengen, zal de voorgestelde census hem geen grond tot afstemming geven Twee bezwaren blijven bij hem evenwel over 1°. de definitie welke gegeven wordt aan de uitdrukking der Grondwet die *betaling* van den census als voorwaarde van het kiezersregt vordert. *Betalende* is wel niet betaald *hebbende*, maar betalende is ook evenmin welligt *zullende of moetende* betalen. Hij alleen is, betalende die den aanslag, voor zoo ver daartoe verpligt, *betaalt*. Op de lijsten die in Februarij opgemaakt worden, kunnen dus alléén zij gebragt worden die de alsdan verschenen termijnen *zullen hebben* voldaan, die *betalende zijn*. Spr. ontwikkelt dit nader, wijst op de Belgische kieswet, art. 1 en 3 en meent, dat juist bij een lagen census te eerder op de werkelijke betaling moet worden gelet. 2°. Een ander bezwaar betreft de aanwijzing der kiesdistrikten; hij verklaart zich reeds in 't algemeen voor zoodanige wijzigingen als daaraan zullen kunnen te gemoet komen. In korte trekken komen die bezwaren daarop neêr: *vooreerst* dat de 3 Vriesche distrikten, Leeuwarden, Sneek en Dockum, welke 5 afgevaardigden zenden, en dus 225,000 zielen moesten hebben, tellen: de eerste 91 719, de tweede 90.501 en de derde 48 872 en bovendien worden 16311 Vriesche ingezetenen ingelijfd bij Steenwijk, waar zij niet meer dan 616 van de 1766 kiezers bezitten. Hij vraagt waarom die 3 distrikten niet kleiner gemaakt en op de evenredigheid der Grondwet gebragt, zoodat er een grooter getal overbleef om daarmede het getal Vriesche ingezetenen die bij Steenwijk gevoegd worden, te vergrooten. Ten *tweede* de zamenstelling van het district *Zwolle*, minder tellende dan het vereischte getal, hetgeen hem eene ongelijkheid in behandeling en grondslag toeschijnt.

In den loop zijner rede verklaarde Spr. ook nog geen vriend te zijn van het provincialismus in zijne verkeerde, egoïstische en uitsluitende neigingen. Waar Spr. invloed heeft gehad op de aangelegenheden van den Staat heeft zijn gedrag zulks bewezen; maar alle provinciale geest geheel te willen uitdooven houdt hij voor onmogelijk en zelfs verkeerd in 't algemeen belang; de algemeene belangen worden dan het beste behartigd wanneer ieder hoofd des huisgezins, ieder lid van eene gemeente, ieder lid van eene provincie met de belangen van zijne gemeente en provincie bekend is; die bekendheid veronderstelt belangstelling, en die belangstelling, welke niet mag overslaan tot den wensch naar benadeeling van anderen, zoude eene nuttige geest van provincialisme zijn. Eendragt maakt magt was der vaderen leus; maar eendragt wordt alleen dan bewaard wanneer wederkeerige billijkheid daarvan de grondslag is. Dieper wenschte Spr. in de algemeene beraadslagingen niet te treden. Het is daarom dat hij van andere hoogst teedere belangen bij deze gelegenheid buiten de Kamer aangeroerd, zwijgt. Hij verklaart echter bereid te zijn ook daarin hen op zijde te zullen staan, die er voor zullen waken, en waar hij van hunne zijde wederkeerige billijkheid ziet. Dit alleen wenscht hij er thans van te zeggen, dat hij het diep betreurt, dat men door in de bestaande kiesdistrikten, waarmede op geringe uitzondering na, ieder vrede had, eene zoo groote verandering voor te stellen, — en niets beters er voor in de plaats te stellen, niet bewezen heeft getrouw te blijven aan den geest welke in 1841 den minister van binnenlandsche zaken bezielde, toen hij aan de revolutie-leer verweet dat zij wel wist af te breken maar niet op te bouwen. En vooral betreurt hij het dat een onvoorzigtig voorstel gevoelens heeft gekwetst of gevoeligheden heeft opgewekt, welke ieder voorzigtig staatsman wenscht in rust te houden.

Ten slotte drukt Spr. de hoop uit dat de loop van de beraadslagingen hem in de gelegenheid zal stellen mede te werken tot de vaststelling van eene wet, welke hij zeker niet het minste vurig wenscht tot stand te zien komen.

De heer van Randwijck oppert bezwaren tegen de wet.

1°. De indeeling van het Rijk in districten, met veronachtzaming van de provinciale indeeling. De Grondw. liet deswege de handen geheel vrij aan de Regering. Spr. ziet in de voordragt eene eerste schrede tot de verwezenlijking van het voornemen om het Rijk in vier gewesten te verdeelen; hiertoe wil spr. niet medewerken.

2°. De bepaling, dat in sommige gevallen leden der 2de Kamer gekozen zullen kunnen worden met *betrekkelijke*, in plaats van met *volstrekte* meerderheid van stemmen; dit acht spr. ten eenemale strijdig met de Grondwet en de geschiedenis van art. 23 van het voorloopig kiesreglement strekt tot bewijs dat het vereischte van eene volstrekte meerderheid bij de benoeming van afgevaardigden de voorwaarde *sine qua non* is geweest, waarop de toenmalige vertegenwoordiging overgegaan is tot het aannemen van regtstreeksche verkiezingen.

3°. De bepaling dat tot de bevoegdheid van kiezer te leden van de gemeenteraden vereischt wordt de helft van den census voor de benoeming van leden van de 2de Kamer, in plaats van dien census overeenkomstig de plaatselijke gesteldheid te regelen, binnen de grenzen der helft van het maximum en het minimum van den census voor de verkiezing van leden der 2de Kamer. Spr. gispt het, dat de Regering, in elk geval, de vertegenwoordiging geheel onbekend heeft gelaten met de uitkomsten der toepassing van dien gehalveerden census in de verschillende gemeenten, en hij wil, waar het zulke teedere en gewigtige belangen betreft, niet in het duistere rondtasten.

4°. De bepaling van den census, vereischt om kiezer te zijn van leden dezer Kamer. Spreker ontkent dat hier is in acht genomen het gebiedend voorschrift der Grondwet, dat die som zal worden vastgesteld overeenkomstig de plaatselijke gesteldheid; hij ontkent dat van de 1223 gemeenten, waaruit Nederland bestaat, de plaatselijke gesteldheid van 515 of van 460 dezelfde zoude zijn, en dit toch beweert de Regering, wanneer zij voor 515 gemeenten denzelfden census van *f* 20 en voor 460 gemeenten dien van *f* 32 voordraagt. Hij ontkent dat het is getrouw opvolgen van de Grondwet, als hij ontwaart, dat bij het voorschrift van den census, zich bewegende tusschen *f* 160 en *f* 20, er slechts 7 van de 1223 gemeenten zijn, die hooger cijfer dan *f* 50 en voor de 1216 overige gemeenten een cijfer van *f* 50 of daar beneden wordt vastgesteld.

Spr. heeft de resultaten nagegaan van den census, voor zoo veel er volledige opgaven door de Regering zijn medegedeeld. Het is hem daaruit gebleken dat, van 24 distrikten uit eene door hem opgemaakte tabel, wanneer men het getal kiezers deelt in het cijfer der bevolking, men in geen twee distrikten dezelfde uitkomst verkrijgt, en dat die uitkomsten zeer onderling verschillen en buiten verhouding staan, zoo b.v. in het distrikt Breda er één kiezer zal zijn op de 21 zielen, en in het distrikt Roermond 1 kiezer op de 53 zielen. Zoo is

hem al verder gebleken dat Amsterdam, een vijfdubbel distrikt, slechts eenige weinige kiezers meer telt dan de distrikten Nijmegen of Breda; dat Roermond, een dubbel distrikt, minder kiezers bevat dan de enkele distrikten Groningen, Onderdendam, Dokkum of Steenwijk; dat het getal kiezers in de geheel gelijksoortige en naburige distrikten Tilburg en Eindhoven bij schier gelijke bevolking, in de verhouding staat van 22 tot 35, dat het distrikt Nijmegen met eenige zielen minder bijna het dubbel getal kiezers bevat van het distrikt Maastricht; dat het distrikt Breda, met 1659 zielen minder dan het distrikt Roermond, 2532 kiezers meer bevat dan laatstgenoemd distrikt, enz. — Aan bepalingen, die zoozeer het kenmerk van stelselloosheid dragen, kan Spr. zijne goedkeuring niet hechten.

De heer *Groen van Prinsterer* (voor zoover hoorbaar) geeft zijn leedwezen te kennen over den spoed, die bij de behandeling van dit wetsontwerp wordt in acht genomen, waardoor alle behoorlijke discussie wordt onmogelijk gemaakt. Met de vrees voor oogen, dat de Provinciale Staten met Julij zouden moeten vergaderen, is het onmogelijk, dat de meest belangrijke kwestiën, die hierbij in aanmerking komen, met de noodige rijpheid van beraad in overweging kunnen worden genomen en beslist. De aanhangige wet wordt in zeker opzigt aan de Kamer opgelegd, hetgeen niet strekken kan tot bevordering van het gemeen overleg tusschen de Regering en de Staten-Generaal, dat zoo zeer wenschelijk is. Hij moet onbewimpeld verklaren, dat hij is tegen de voorgedragene wet en dat zijne bezwaren niet door veranderingen door amendementen, uit den weg kunnen worden geruimd. Zijn bezwaren zijn vooral gelegen in den te lagen census, die daarbij wordt voorgesteld. Hij kan zich niet vereenigen met eene verdeeling van het Rijk, waardoor de provinciën als het ware geheel zullen worden vernietigd. Al hetgeen waarop men zoo grooten prijs stelt, zal door deze verdeeling verloren gaan. Het is daartegen, dat hij ten allerstelligste meent te moeten protesteren. Hij kan den weg niet goedkeuren, die thans voorgesteld is en die tot het grootste absolutismus, dat Nederland ooit heeft ondervonden, leiden moet. Hij maakt zich wel geene illusien en hij gelooft ook niet, dat hij iemand zal overtuigen, doch hij meent toch als zijn gevoelen te moeten mededeelen, dat zij, die van den beginne af geene voorstanders geweest zijn der regtstreeksche verkiezingen, en toch deze wet mogten aannemen, alle staatkundige zelfstandigheden zullen verliezen. Hij zou kunnen herinneren hetgeen geschreven of gesproken is tegen het stelsel der regtstreeksche verkiezingen, wie daartegen gestemd hebben; wie tegen de gevolgen daarvan hebben gewaarschuwd. Doch de ondervinding heeft geleerd, dat men in een tijd leeft, waarin snelle veranderingen plaats vinden en dat men nu geheel anders oordeelt dan in een vorig jaar. Toen betoonde men scherpzinnigheid *tegen*, nu scherpzinnigheid *voor* een ontwerp. Toen scheen het tot geene aanneming van eene der organieke wetten te kunnen komen. Nu wenscht men spoed te betrachten en verlangt men dat de Kamer maar alles zou aannemen. Die wensch kan het gevaar doen ontstaan, dat men de grootste beginselen uit het oog verliest. Daartoe kan spreker niet besluiten. Hij kan alleen bezwaren van ondergeschikt belang voorbij zien. Hij is altijd tegen een te lagen census gestemd geweest en voorziet daarvan niet anders dan heillooze gevolgen voor den Staat. Hij meent dat census, die nu is voorgesteld, wezenlijk te laag is.

Spreker wijst op de voorbeelden, die andere landen opleveren. Wij kunnen toch uit de geschiedenis van andere volken leeren Hij herinnert er aan, hoe het in Frankrijk gegaan is. Hij wijst op de lessen en waarschuwingen die de voormalige minister Guizot heeft gegeven. Hebben ook de laatstelijk in de Wetgevende Vergadering te Parijs gehoudene beraadslagingen over het kiesregt, geene lessen geleverd! Na dit alles verklaart hij, dat hij de wet niet mag aannemen. Hij mag een Ministerie niet ondersteunen, dat dergelijke wet aanbiedt. Hij maakt zich geene illusien over den invloed zijner tegenspraak. Maar hij mag toch niet nalaten te doen opmerken, dat niemand de leden danken zal voor de offers, die men zich weder bereid verklaart te brengen. Zelfs de tegenwoordige minister van Binnenlandsche Zaken verlangt zoodanige offers niet. In zijne geschriften heeft hij zich op nadrukkelijke wijze daartegen verklaard. Hij gelooft inderdaad, dat de regtstreeksche verkiezingen niet meer zoo in trek zijn, als zij het geweest zijn, en dat zij door een groot deel des lands niet meer verlangd worden. Ook in ons vaderland kunnen leerstellingen worden gepredikt, die elders met verontwaardiging zijn gehoord. Dit een en ander moet de Vergadering, naar zijne meening, met de meest mogelijke omzigtigheid in het oog te houden. Ook hij bevordert gaarne de eensgezindheid, maar hij kan niet medewerken aan een besluit, dat met spoed leidt naar eenen weg, dien hij in gemoede als allernadeeligst voor den Staat beschouwt.

De heer *Henyst* zal de wet aannemen. Mogt het onverhoopt blijken, dat er uit de daarbij voorgedragene verdeeling des rijks in hoofd-kiesdistrikten eenige ongelegenheden ontstaan, dan is de gelegenheid daar, om na verkregene ondervinding, die verdeeling en gebreken later te herzien.

Daar er nog verschillende leden ingeschreven zijn, om het woord te voeren, zoo wordt het vervolg der beraadslagingen bepaald op morgen ochtend ten 11 ure

Zitting van Woensdag, 5 Junij.

In de zitting van heden heeft de voorzitter mededeeling gedaan van de volgende aan de Kamer gerigte missive van Z. M. den Koning. Dit stuk luidt aldus:

„Mijne Heeren,

„Het heeft den Almagtige behaagd, in den namiddag van gisteren tot Zich te nemen Mijn teederbeminden tweede Zoon, WILLEM FREDERIK MAURITS ALEXANDER HENDRIK KAREL Prins der Nederlanden, nog geen zeven jaren bereikt hebbende.

„In hem werd een lief en veelbelovend kind aan het ouderlijk hart ontrukt, en door zijn afsterven werd aan geheel mijn Huis eene smartelijke wonde geslagen.

„Doch het is Mijn pligt en Mijn streven in Gods wil eerbiedig te berusten. Hij sterke Mij en de Koningin, Mijne beminde Gemalin, in deze zware beproeving.

„Overtuigd van de hartelijke deelneming des Nederlandschen Volks in de ramp, welke Mij en Mijn Huis heeft getroffen, voldoe Ik aan de inspraak van Mijn gemoed, door aan de vertegenwoordigers der natie in de eerste plaats kennis te geven van Mijnen diepen rouw.

„Hiermede, Mijne Heeren, beveel Ik u in Gods heilige bescherming.

„'s Gravenhage, den 5 Junij 1850. (*get.*) WILLEM.

De Voorzitter zegt bij deze mededeeling hoofdzakelijk, dat zij de vergadering, evenzeer als hem, zeker diep zal hebben getroffen. De jeugdige Prins, die een naam voerde, die met luister in de geschiedenis des Vaderlands vermeld is, en die groote verwachtingen deed koesteren, is gisteren middag onder de slagen van eene felle ziekte bezweken. Zwaar is deze ramp voor het Koninklijk Huis; diep de wonde die daardoor aan de koninklijke ouders is toegebragt. De natie zoo innig gehecht aan het Koninklijk Stamhuis, gevoelt ten volle het treffende van dien slag, deelt in het diepe leed, dat het Koninklijk Huis is overkomen. Onze gedachten, zegt de voorzitter, vestigen zich heden bij het lijk van den ontslapen Prins. Het is heden moeijelijk onze gedachten op andere onderwerpen te bepalen. Voorzeker wenschen wij alleen dezen dag te bestemmen tot deelneming aan den rouw, waarin het kon. gezin verkeert. Ons blijft echter één pligt te vervullen. Het is, een blijk te geven van het leed, dat ons mede vervult; ons hart leid er ons toe, en alzoo zal ik overgaan tot de benoeming van eene commissie om een adres op te stellen van rouwbeklag aan den Koning; tot dat einde verzoek ik de leden zich in de afdeelingen te begeven, het adres zal nog heden in de afdeelingen worden overwogen en in de Kamer vastgesteld.

De vergadering besluit dien overeenkomstig, en worden benoemd de heeren: Verwey Mejan, Engelen, v. Dam, v. Heemstra en Borcel. (Ten 2 ure hervatting der zitting.)

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 3 Junij. Heden was in de Wetgevende Vergadering aan de orde van den dag de derde beraadslaging over de wet op het zegel, waarin door de commissie eenige wijzigingen waren gebragt. De artt. 1 tot 5 werden aangenomen.

De min. van oorlog diende een ontwerp in nopens de recrutering, de reserve en de plaatsvervanging bij het leger. Berryer stelde voor eene commissie van onderzoek te benoemen uit 15 personen bestaande. Dit werd aangenomen. Daarna werden nog de artt. 6 tot 11 van de zegelwet goedgestemd. Morgen het vervolg der discussiën, te beginnen met art. 12. De min. van fin. stelde nog op art. 13 een amendement voor, bepalende dat van Julij dezes jaars af, de borderellen en andere dergelijke stukken van makelaars op gewoon gezegeld papier moeten geschreven worden, ingevolge art. 6 der wet van Junij 1848, en zulks op eene boete van 50 francs. Dienaangaande werd besloten het gevoelen der commissie te raadplegen. Daarna ging het huis uiteen.

— In den *Moniteur* van heden treft men de aangenomen kieswet aan. Hiermede vervallen dus alle geruchten, die geloopen hebben, alsof de President der Republiek weigeren zou aan de wet zijne bekrachtiging te geven.

— De zittingen der Vergadering zullen nog langen tijd belangrijk zijn, wanneer spoedig en achtervolgens de plannen der meerderheid worden verwezenlijkt tot het voordragen en doen aannemen van wetten op de deportatie, de clubs, de drukpers, de maires, en andere beteugelings maatregelen.

— Het voorstel van gen. de Grammont tot verplaatsing van den zetel der regering naar Versailles, is naar de commissie van het parlementair initiatief verzonden.

— De President der Republiek zal zich aanstaanden Zondag naar St. Quentin begeven, om bij de opening van den spoorweg tegenwoordig te zijn.

— Volgens het *Bulletin de Paris* zou de benoeming van Drouyn de l'Huys tot minister van buitenlandsche zaken ter vervanging van gen. de la Hitte, in zoover voor zeker te houden zijn, dat hij voor twee dagen reeds op het Elysée daarmede geluk gewenscht werd, en hij deze felicitatie aangenomen heeft.

MADRID, 29 Mei. De gunstige berigten uit Frankrijk werken zeer voordeelig op onze fondsnoteeringen ter beurse. De 3 pCt. zijn tot 32⅝ verhandeld.

— Tijdingen uit Lissabon tot den 26 Mei, berigten, dat het rapport der commissie, belast met het onderzoek over de nieuwe wet op de drukpersvrijheid, aan de Kamer der pairs is ingediend. Het verslag stemt geheel overeen met de inzigten der regering; in weerwil van de bestaande oppositie, geloofde men dat de wet zoude aangenomen worden.

— Naar luid van tijdingen uit Brazilie had de keizer een aanval van gele koorts gehad; zijn leven was echter buiten gevaar gebleven.

— De hertog van Leuchtenberg, de broeder der hertogin van Braganza en schoonzoon des Keizers van Rusland, is te Lissabon aangekomen.

ENGELAND.

LONDEN, 3 Junij. (des Avonds). Volgens *de Globe* zal de Russische Gezant niet worden teruggeroepen.

— Volgens berigten uit West-Indie vertrekt de Spaansche graaf de Mirasol naar Havana; men zegt, dat hij zich met eene zending naar de Vereenigde Staten zou begeven.

— Naar luid van tijdingen uit New-York had het gouvernement der Vereenigde Staten bevelen uitgevaardigd, om de expeditie aan te houden, met welke het eiland Cuba wordt bedreigd.

— Overland-berigten uit Calcutta en Bombay melden de gelukkige ten einde brenging der vijandelijkheden in Oede. Sir Napier zal in October stellig naar Engeland terugkeeren.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 4 Junij. Het berigt dat de Beijersche minister v. Lüder zijn ontslag had ingediend, is ongegrond bevonden.

BERLIJN, 3 Junij. Eergisteren hebben hier, ten gevolge eener door de policie gemaakte ontdekking, vele inhechtenis nemingen plaats gehad.

— Z. M. de Koning heeft het eerste gedeelte van den nacht slapeloos en met pijn aan den voet doorgebragt; na middernacht echter en tot aan den morgen rustig geslapen. De zwelling aan den voet heeft niet toegenomen. De toestand van de wond is geheel bevredigend.

WEENEN, 30 Mei. Bij het heerlijkste weder had heden in de binnenstad op de van ouds gebruikelijke wijze de plegtige processie van het H. Sakrament plaats. De verhevene plegtigheid begon in den Dom van den H. Stephanus met eene plegtige Mis, en eindigde nadat bij de vier altaren het toepasselijk evangelie gelezen en de heilige zegen gegeven was. De eersten in den zeer langen optogt waren de kinderen van het weeshuis, vervolgens de ordens-geestelijken en de eerw. heeren pastoors met hunne kapellanen uit de binnenen buitenstad. Voor de dienstdoende geestelijkheid des Doms ging de stedelijke overheid en de gemeenteraad uit, waarop de leden der keizerlijke hofkapel volgden, alsmede een aantal hooge waardigheden bekleedende personen, zoowel *civiel* als *militair*. Bovenal trok de ridderlijke Jellachich, Banus van Croatie, de blikken der ontelbare aanschouwers tot zich.

Eindelijk kwamen de grootendeels reeds bejaarde Domheeren en Prelaten en ten laatste de grijze Aartsbisschop met het Hoogwaardig. Eenige hofkapellanen ondersteunden den Hoogw. Aartsbisschop op den langen togt, eenige van de deftigste burgers droegen een verhemelte boven het Allerheiligste en de Ministers gingen ter zijde van hetzelve. Onmiddellijk achter het Hoogwaardige ging de jeugdige Keizer, die wederom gevolgd werd door ettelijke andere prinsen en hooge ambtenaren, vooral door uitstekende krijgshelden. De trein werd gesloten door de oude lijfgarde, welke uitsluitend uit verdienstelijke onderofficieren is zamengesteld, en in hare prachtig met goud gestikte uniformen een deftig en luisterrijk gezigt opleverde. Na den laatsten zegen gaf een bataillon grenadiers het gebruikelijk drievoudig *salvo*.

WEENEN, 1 Junij Eene telegrafische depêche van den President-minister Vorst Schwarzenberg uit Warschau overgezonden, heeft Z. M. den Keizer doen besluiten heden morgen in persoon naar Warschau te vertrekken. Men verzekerde dat Pruissen den Duitschen Bond had opgegeven en zich geheel teruggetrokken.

— Het staatsverdrag tusschen Oostenrijk en Toskane betrekkelijk de militaire bezetting van het laatste land zal eerdaags openbaar gemaakt worden. Daaruit blijkt dat het de hertogelijke regering is, welke die bezetting verlangt. Zij zal bestaan uit 10,000, minstens uit 6,000 man.

ITALIE.

De *Armonia* van Turijn bevat een adres aan den H. Vader, onderteekend door alle aartsbisschoppen en bisschoppen der drie Kerkelijke provinciën van Piemont: Chambery, Turijn en Genua. Die prelaten wenschen Pius IX geluk met zijne terugkomst te Rome. Betreffende de tegenwoordige verwikkeling tusschen de Kerk en den Staat in Piemont, leest men in dat stuk het volgende:

»Wat ons aangaat, bij de beproevingen, die de Voorzienigheid ons kan hebben toegedacht, koesteren wij het vertrouwen dat Uwe ondersteuning ons niet zal ontbreken. Wij zullen hierover niet verder uitweiden; Uwe Heiligheid kent volkomen den toestand waarin wij ons bevinden en onze gevoelens. Wij verwachten de hoogste uitspraak, die ons van U zal toekomen. Elke betuiging van onze zijde dat wij nooit daarvan zullen afwijken, zou overbodig zijn. Wij kunnen geen anderen wil hebben; zegen Gij dien wil, H. Vader," enz.

STADSNIEUWS.

In de 211de Staats-Loterij, zijn in de 2e Klasse bij de 2e Trekking prijzen van ƒ1000 of daarboven te beurt gevallen aan N°. 3246 ƒ5000, N°. 11324, 10145, 9397, 14671 en 6496 ieder ƒ1000.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 5 Junij.

BEVALLEN (2 Junij): H. P Evelein, geb. Brandt, D. — (3 Junij): M. J. Hokerman, geb. Baldie, Z. - Eva Jacobs, geb. Paërl, Z - M. C. v. Ketwich, geb. Muntendam, Z. — (4 Junij): S. W. Hesseling, geb. Verginius, Z.

OVERLEDEN (1 Junij): J. Wekkener, 63 j — (2 Junij): J. G. Comerell, 60 j — (3 Junij): J. S. Klosser, geb. de Groot, 71 j.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 5 Junij.

De gisteren gehouden veiling van Kruidenierswaren, is als volgt afgeloopen: 1200 dozen Sultana Rozijn, opgeh. a ƒ 20; 688 ktjs. Smirna Vijgen, verk. van ƒ 11¾ a 12; 14/1 en 2⅜ boten besch. n. Krenten, verk. van ƒ 11¾ a 14½, 10 fust. jar. Patras Krenten met grijs, verk. van ƒ 11½ a 11⅝; 30 matt. Lex. Rozijn, van ƒ 8½ a 8¾; 10/2 20/4 k. Pruimedanten ƒ 17; 6 v. Duitsche Pruimen, van ƒ 7¼ a 7½.

Gisteren zijn afgedaan ruim 2000 gonjes ong. Java Rijst, per Wassenaar, tot ƒ 6⅛ R. C.

ROTTERDAM, 4 Junij. Heden waren in veiling 355 bn. 14 vn. ordinaire Havana, en 132 bn. St. Domingo KOFFIJ, welke zijn verkocht als volgt:

Monster N°. 1. 155 balen Havana, 25 cent entrepot,
„ „ 2. 99 „ „ 25 „ „
„ „ 3. 51 „ „ 24½ „ „
„ „ 4. 50 „ „ 25 „ „
„ „ 5. 14 vaten „ 26 „ „
„ „ 6. 132 bn. St. Domingo 24½ „ „

Uit de eerste hand zijn afgedaan 1000 balen St. Domingo Koffij, aangevoerd per Matrona, tot 24 c. entr.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 5 Junij. Tarwe prijshoudend: 131 ℔ o. b. Poolsche ƒ 287, 288; 130 ℔ n. dito ƒ 280; 127 ℔ o. Rijn ƒ 247; 129 ℔ n. dito ƒ 227; 124 ℔ j. Vriesche ƒ 200; 133 ℔ Kubanka ƒ 250.

Rogge als voren: 125 ℔ o. Pommer ƒ 160; 121 ℔ j. Pruiss. ƒ 152.

Garst in een doen: 116 ℔ n. Deens. Chevalier ƒ 135; 103 ℔ ger. fijne Deens. ƒ 90.

Haver en Boekweit zonder handel.

Raapolie op 6/w. ƒ 43; Vliegend ƒ 42, 40; 1°. Mei ek. ƒ 34¾; Sept. 34, 3⅞; Oct., Nov. en Dec. ƒ 33⅞. *Lijnolie* op 6/w. ƒ 34½; Vliegend ƒ 33½. *Hennepolie* op 6/w. ƒ 39¼, 41. *Raapkoeken* per 1040 st. ƒ 52, 55. *Lijnkoeken* per 104 st. ƒ 6, 8.

ROTTERDAM, 4 Junij. Tarwe. 161/2 ℔ j. Hoogl. Kleefs. ƒ 255. 159/2 ℔ j. Rijn ƒ 240; 161/2 ℔ n. Kleefs. ƒ 230; 157/2 ℔ n. roode Nassaud. ƒ 225; 161/2 ℔ n. Bovenlandsche ƒ 228. — Rogge, 148/2 ℔ Neder Rijn ƒ 136.

SCHIEDAM, 4 Junij. Moutwijn per Ned. vat zonder fust ƒ 10,00; Jenever ƒ 13,50; Amst. Proef ƒ 14,75, zonder de belasting.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

4 JUNIJ 4½ u.		gebl.	5 JUNIJ 4½ u.		gebl
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		56½	56½	à 56⅝	56 9/16
Dito Dito	3 »	66	66⅛	66¼	
Dito Dito	4 »	86⅜	86½	86⅞	86¾
Dito Obligatiën O. I.	4 »	85¼	85⅜		
Amort. Syndic.	3½ »		87⅝	87¾	
Handel-Maatschappij	4½ »				
Aand. Rijn-Spoorweg	» »	90	90		
Aand. Holl. S. M.	»				
Obligatien	» »				
BELGIE, Obligatien 1844	» »				
Cert. bij de Belg. Bank	2½ »				
Dito bij Rotsch. en Volksv.	» »	47¾	47¾	47 13/16	
FRANKRIJK, Obligatien	3 »	53 7/16	53 11/16	53⅞	53 13/16
SPANJE bij *Ardoin* £ 85	5 »	12⅞	12¾	12⅞	12 13/16
Dito Dito » 510	» »	13¼	13 3/16	13¼	
Dito Onbep. Stukken	» »	12 1/16	12⅝		
Dito	3 »	37¾	37 11/16	37¾	
Dito Binnenl. 2400 P.	» »	32 9/16	32 11/16	33 1/16	
Coup. *Ardoins*	»	7⅞	7 11/16	7 1/16	
Passive	»		3 5/16	4	
Fransche Uitgest.	»	4 1/16	4 1/16		
PORTUGAL te Londen 5 pCt. nu	4 »	35⅛	35⅛	35¾	
Dito Dito	» »	35⅝	35 9/16	36¼	
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5 »	105	104⅞	105	
Dito Dito 1828 en 1829	» »	104½	104½		
Cert. bij d°. 1831 en 1833	» »	95⅝	95⅞		
Dito bij *Hope*	4 »	86¾	86⅞		
Dito bij *Stieglitz en C°.*	» »	86	86		
Dito bij id. 5de Serie	4 »		85¾		
Cert. te Hamburg	5 »		98½		
Inschrijving in Assignat.	6 »		64⅜		
Cert. van dito	» »		64½		
POLEN, Aand. à fl. 500	4 »				
Dito met Lot » 300	»				
AMERIKA, Bank-Actiën	»				
PRUISSEN, Aand met Lot. R	50 ƒ				
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	77¾	78	78½	
Dito Nieuwe	2½ »	42⅜	42¼	42½	42¾
Dito Nieuwe	5 »	82 3/16	82⅜	83	
Ween. Bank bij *Goll en C°.*	» »	82¾	83¼		
Dito	4 »				
Aand. met Loting fl. 500	ƒ		287		
Nieuwe dito » 250	»				
NAPELS, Cert. *Lam en Bouwer*	3 pCt.				
[illegible] te Londen 1824	5 »	89½	89¼	90¼	
Dito Leening 1843	5 »				
Dito £ 400	»				
PERU	4 »				
MEXICO	5 »	29⅜	29⅛	29 11/16	29⅝
VENEZUELA 6 pCt. nu	2½ »	33	33½	33¾	33⅝
NEW GRENADA 6 pCt. nu	1½ »	17⅞	18¾	19	18¾
ECUADOR	»		3¼		
Coup. Ecuador	ƒ				
Grieken	»	4⅛	4¼		

Peru uitg. 33¾, 34; Den. 5 pCt. 97½; Eng. Russen 94⅞, 15/16.

In Binnenl. fondsen was de stemming wederom williger en voornamelijk 4 pCt., welke aanmerkelijk hooger waren. 3 pCt. Fransche zijn op nieuw ongeveer ½ pCt. in koers verbeterd. Naar 3 pCt. Binnenl. Spanje was mede veel kooplust en waren insgelijks ½ pCt. hooger; de overige vreemde fondsen meest alle williger en met koopers. Van Zuid-Amerik. fondsen waren Grenada's met veel handel ruim ¼ pCt. hooger. Mexic. insgelijks iets williger.

Portug. bleven laat beurs zeer gewild, en met veel kooplust.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pc., Prolongatie 2½ pc., Disconto 2 pCt.

Wisselkoers.

2/m. Parijs 56¼; Zigt Parijs 56 9/16; 2/m. Londen 12,02½, Zigt Londen 12,07½; 2/m. Hamburg 35⅝; Zigt Hamburg 35¼; 3/m. Lissabon 42⅞; 3/m. Porto 42⅞; 2/m. Petersburg 1,88.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 4 Junij. Belg. leen. 2½ pc. 50¼; 5 pc. 98½; 4½ pc. 89¼; Spanje Ard. 5 pc. 12½; Binnenl. 3 pc. 32 7/16; Coupons —; Rom. Leening 78½.

PARIJS, 3 Junij. Fr 3 pc. 58,30; 4½ pc. —,—; 5 pc. 93,60; Schatkistb. 4,25; Bank-Actien 2240; Belg. 1840, 5 pc. 99; 1842, 5 pc. 99; 4½ pc. —; Spanje, Buitenl. 3 pc. 38¾; Binnenl 3 pc. 33⅛; Piemont Leen. 1834, 950; 1849, 935,—; Rom. Leen 77⅞.

MADRID, 29 Mei. Spanje 3 pc. 32⅜; id. 5 pc. 12⅝; id. Uitgest. Sch. 3¼; id. Coupons 7.

LONDEN, 3 Junij. Cons. kont. — a —; op tijd 96½ a 96⅝, Braz. 87 a 88; 1829/39 86 a 87, 1843 85 a 86; Buenos-Ayros 52 a 54; Den. 3 pc. 71 a 73; N. L. 5 pc. 97 a 98; N. Deenen 8½ a 9; Ecuad. 3¾ a 4; Gren. 18 a 18½; Uitgest 4 a 4½; Mexico 31⅝ a 31⅞, Peru 4 pc. 76 a 76½; Uitg. 33¼ a 33¾; Grieken — a —; Port. 5 pc. 83 a 85; 4 pc. 33¼ a 33¾; 3 pc. 32 a 33; Rusl. 1822, 5 pc. 107½ a 108½; (N.) 4½ pc. — a —; Spanje 5 pc. 17⅜ a 17⅝; id. 3 pc. 37¾ a 38¼, id. Passive 3¾ a 3⅞; Holl. 2½ pc. 56¾ a 57¼; id. 4 pc. 85½ a 86½; Ven. 32 a 33; Uitg. 12 a 12½; Belgie 4½ pc. — a —.

WEENEN, 1 Junij. Met. 2½ pc. 49; (N.) 4 pc 72; 4½ pc. 81 11/16; 5 pc. 92⅜; Bank-Actien 1070; Lot. fl. 500, 175½; id. fl. 250, 109½.

BERLIJN, 3 Junij. Schuldbr. 3½ pc. 85¾; Loten 103½; Rusl. bij Stiegl. 4 pc. 90⅜; Pools. 4 pc 78; Loten fl. 200, 95¾, id. fl. 300, 126½; id. fl. 500, 79⅛.

FRANKFORT, 3 Junij. Met. 5 pc. 79⅛; 4 pc. 61, 2½ pc. 41¾; Bank-Actien 1075; Darmst. Lot. fl. 50, 74¼; id. fl. 25; 26⅜; Badensche Lot. fl. 50, 53; id. fl. 35, 32¾; Nassaus. 24⅝; Holl. 2½ pc. 56⅜; W. S. 4 pc. —; Sijndic. 3½ pc. —.

SCHEEPSTIJDINGEN.

ROTTERDAM, 4 Junij. Volgens brief van Kapt. Verschoor, voerende het schip Batavia, van hier naar de Kaap de Goede Hoop, in dato 10 April, bevond hij zich toen in goeden staat zeilende op 3° 0' N. Breedte, 22° W. Lengte, aan boord was alles wel.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 4 Junij. U. J. Bonjer, Geertruida, Libau. - S. Söderman, Beata Sophia, Stockholm. - J. H. Eckman, Minna, Christinastad. - J. Boug, Adjutor, Frederikstad. - T. J. Norup, Aurora, Drammen. - O. C. Gjersöe, Eneste Söstren, id.

HELVOET, 4 Junij. J. B. F. Grell, Adler, St. Domingo. — Gisteren nog: G. Jackson, Laura, Hull - R. Reinders, Ninja, Libau. - H. J. Duintjer, Catharina, Memel. - H. Nijhoff, Julius, Borga.

UITGEZEILD:

TEXEL, 4 Junij. J. Hilbrands q. q., Eliza, Surin. - A. Agerup, Prints Oscar, Drammen. - A. J. Gjersöe, Faedrenes Minde, Osterrisöer. - R. Feninga, de Vrouw Jantje, Noorwegen. - J. Taijlor, Wil of the Wesp, (Jagt) Noordzee.

HELVOET, 4 Junij. J. J. Muntendam, Willem de Eerste, Newport, gesleept door de stoomboot Kinderdijk. - L. B. Holtz, Nidelven, Holmstrand.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BATAVIA, Arenspoot, Dionysia Catharina: 200 kranj. Suiker, Hoffmann, Schäffer en Comp.; 435 kranj. Suiker, Gebr. Cramer; 340 b. Tabak, Spengler en Comp.; 316 p. Cassia, 57 vtjs. Notenmuscaat, Cramerus en Comp.; 449 k. Sigaren, W. Stap; 3,000 st. Huiden, Granpé Molière en Comp.; 8,798 b. Rijst, 1 partij Rindrottingen en Sapanhout, 550 k. Sigaren, Order.

CETTE, Oltmans, Marseille: 4 f. Wijn, Lefebure en Zn.; 106 f. dito, Order; 143 f. dito, 5 ktjs. Diverse, Bens en Schaepman te Zwolle.

KONINGSBERGEN, Vitser, Ceres: 72 last, 7 mud Rogge, A. Tinholt en Comp.

DANTZIG, Heidtman, Marie: 1 lading Hout, van Halmael en Comp.

DANTZIG, de Jong, Fennegina: 72 last Rogge, H. en D. Rahusen.

LEER, Roelofs, Vrouw Alida: 10 last Rogge, Order.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 5 Junij, in lading naar

Keulen H. Visser, Morgenrood.
„ Jh. Singendong, Colln. N°. 32.
Mainz W. Keller. Maintz N°. 1.
Manheim J. Dorsenbach, Jacob.
Wesel B. Brinkamp, Twee Gebroeders.
Duisburg J. L. Arera, Friedrich Wilhelm.
Straatsburg J. D. Heiderich, Amsterdam en Weenen.
Dusseld. Neus en *Urdingen.* L. Hartman, Niederrein N°. 11.
Ludwighaven en *Heilbron* J. Hell, Johanna.
Frankfort en *Coblentz.* N. Urmetser, Frankfort N°. 7.
Venlo en *Roermond.* F. Koppelaars (Beurt L. de Rijk en C°.) l'Hirondelle.
's Hertogenbosch en *Maastricht.* H. v. Eyken Lz. de vier Geroeders. Sluit 8 Junij.
Tiel F. den Hartog, de Vrouw Geertruida
Maastricht P. Weeks, de Stad Amsterdam.

KEULEN, 4 Junij in lading naar:

Amsterdam Kapt. Jurrius Köln N°. 18.
Rotterdam „ v. Alen „ „ 5.

AMSTERDAM 4 Junij vertrokken naar:

Straatsburg J. Kievitz, Frankfort N°. 17.
Frankfort en *Coblentz* H. C. Brilmeijer, Frankfort N°. 10.

Rijnhoogte ARNHEM 3 Junij 1 el 85 duim
KEULEN 4 „ 8 voet. 15 „

ADVERTENTIEN.

(307) Heden overleed tot onze bittere droefheid, onze hartelijk geliefde tweede Dochter CAROLINA ELISABETH HELENA, in den ouderdom van 23 jaren en ruim 4 maanden, na een geduldig lijden van 40 weken en na voorzien te zijn geweest van de genademiddelen der H. Kerk. Wij betreuren in haar verlies een liefderijk en godvruchtig kind; hare zusters en broeders eene teederminnende zuster en hij, met wien zij in den echt dacht verbonden te worden, de hoop en het geluk zijns levens.

Ons verzekerd houdende van de deelneming onzer vrienden en bekenden, verzoeken wij van brieven van rouwbeklag verschoond te blijven.

UTRECHT, F. J. BRANDS.
30 Mei 1850. A. M. BRANDS,
HAAN.

---

(310) Heden overleed, na voorzien te zijn geweest van de laatste H. H. Sacramenten der R. K. Kerk, onze geachte vriend de Heer BERNARDUS JACOBUS TROMPERT, den gezegenden ouderdom van 83 jaren bereikt hebbende.

NAAMRIJK, G. J. H. VAN BIJLEVELT,
Gemeente OUDEN RHIJN, J. G. DOLMANS,
den 2 Junij 1850. Executeuren Testamentair.

---

(312) Bij de VIJFTIENDE UITLOTING van Schuldbrieven ten laste der Kerk van de R. K. Gemeente te *Nijkerk*, ten overstaan van den Notaris COLENBRANDER aldaar plaats gehad hebbende op den 4 Junij 1850, zijn ter aflossing aangewezen N°. 8, 23, 99, 116 en 22[illegible] Derzelver bedrag, evenzeer als dat der alsdan verschenen Coupons, kan, op of na 1°. Julij e. k. ontvangen worden ten huize van den Wel-Eerwaarden Heer J. A. CLERCX, Pastoor der R. K. Gemeente te *Nijkerk* of ten kantore van den Heer F. J. EVERARD te *Amsterdam*.

---

(314) **Lees met Attentie.**

Hedden de Boekdrukkers, Boek- en Papierhandelaren LUTKIE en CRANENBURG te *'s Bosch*, *Amsterdam* en eenige maanden geleden het genoegen de **HISTORIE DES BIJBELS** ten eersten male in zuivere Hollandsche spelling en [illegible] stijl, voor de Roomsch Catholijken van Nederland van hunne Drukkerijen het licht te doen zien, met het gezegend gevolg, dat thans die gewigtige oplage reeds voor twee derden is uitverkocht, thans kunnen zij met niet minder genoegen berigten dat bij hen in de laatste maand van hunne persen zijn gekomen en alle in de zuiverste Hollandsche taal en spelling gekuischt van alle vroegere stootende Vlaamsche zinsneden, thans het licht zien de onderstaande met roem bekende **KERK-** en **GEBEDEN-BOEKEN**, als:

DE GETROUWE LEERLING (op nieuw uit het Fransch vertaald).
DE CATHOLIJK (op nieuw uit het Fransch vertaald).
GOD IS MIJN HEIL (op nieuw uit het Hoogduitsch vertaald).
HOSIANNA (mede uit het Hoogduitsch).
HOZANNA „ „ „
GODVRUCHTIGE LEIDSMAN (alom bekend).

Terwijl nu bovenstaande Boeken zoo door inwendig gehalte van Inhoud, Taal en spelling als door fraaije banden in waarde de vroegere uitgaven zeer verre overtreffen, zijn echter de bekende lage prijzen dezelfde gebleven. De Uitgevers vertrouwen door deze nieuwe uitgaven den Roomsch-Catholijken van Nederland eenen gewigtigen dienst te doen. Een steeds toenemend debiet beantwoordt dan ook aan hunne verwachting en stelt hen voor de gedane moeite en kosten schadeloos.

Gezegde Boeken zijn in al hunne Magazijnen en Depôts verkrijgbaar: als:

Bij LUTKIE EN CRANENBURG (te Amsterdam.)
„ „ „ „ (te 's Bosch.)
„ „ „ „ (te Rotterdam.)
„ „ „ „ (te Dordrecht.)
„ „ „ „ (te Leyden.)
„ VAN LEEUWEN EN ZOON (te 's Hage.)
„ A. GRIBSEELS EN COMP. (te Utrecht.)
„ GRIBSEELS EN VISSER (te Arnhem.)
„ VAN DOORENMALEN (te Delft.)
„ VAN ROOZENDAAL (te Alkmaar.)
„ VAN REIZEN (te Haarlem.)

Alsmede in al hunne Noordbrabandsche Depôts.

PS. Ook zijn in alle de gemelde Depôts voorhanden:

PRENTEN en **LEESBOEKJES** voor Kinderen in geïllustreerde Banden met fraai goud [illegible] kleuren in loofwerk doorwerkt aan ongeveer 25, 40 en 80 Cents.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker [illegible]